

ҚОНУНИ ҚУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

(Ахбори Маҷлиси Олии Қумҳурии Тоҷикистон, с. 2010, №7, мод. 563;
Қонуни ҚТ аз 23.07.2016 с., №1354)

Қонуни мазкур муносибатҳои ҷамъиятиро, ки дар раванди ташаққули, банақшагири, гузаронидани аудити дохилӣ ва таҳияи ҳисоботи аудиторӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ ба вуҷуд меоянд, танзим менамояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода бурда мешаванд:

- *аудити дохилӣ* - фаъолияти мустақил ва объективӣ оид ба гузаронидани санҷиш, баҳодихӣ ва машваратдиҳии низомҳои идоракунӣ ва дигар низомҳо, ки бо мақсади мусоидат намудан ба фаъолияти қонунӣ, самаранок ва натиҷабахши ташкилотҳои бахши давлатӣ анҷом дода мешавад;

- *аудитори дохилӣ* - хизматчиини давлатӣ, ки аудити дохилиро тибқи қонунгузориини Қумҳурии Тоҷикистон мегузаронад;

- *супоришини аудиторӣ* - супоришини муайян барои гузаронидани таҳқиқоти аудитӣ, ки аз амали санҷишӣ ва ё машваратӣ иборат мебошад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- *мақсади супоришини аудиторӣ* – таҳияи хулосаи объективӣ ва мустақил оид ба фаъолият ва натиҷаҳои идоракунии таваккал, сифати татбиқ ва самарабахшини низоми идоракунии молиявӣ ва назорат, риояи қонунгузорӣ ва иҷрои нақшаи корхона, муассиса ва ташкилотҳо (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- *намудҳои супоришини аудиторӣ* - аудити низом, аудити мувофиқат ба қонунгузориини Қумҳурии Тоҷикистон, аудити молиявӣ, аудити фаъолият ва аудити технологияи иттилоотӣ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- *ташкilotҳои бахши давлатӣ* – корхона, муассиса ва ташкilotҳое, ки ба моликияти давлатӣ тааллуқ дошта, аз буҷети давлатӣ маблағгузорӣ мешаванд (тақсимкунандагонини асосӣ, тақсимкунандагон ва маблағгирандагонини буҷетӣ) (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- *ёриини машваратӣ* - пешниҳоди тавсияҳо, хулосаҳо, изҳори ақидаҳо, омӯзиш ва тавзеҳот, ки барои инкишофи ҷараёни идоракунӣ ва назорати таваккал дар ташкilotҳои бахши давлатӣ, таъин гардидаанд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

Моддаи 2. Қонунгузориини Қумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити дохилӣ дар ташкilotҳои бахши давлатӣ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Қонунгузориини Қумҳурии Тоҷикистон дар бораи аудити дохилӣ дар ташкilotҳои бахши давлатӣ ба Конститутсияи Қумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз Қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёриини ҳуқуқии Қумҳурии Тоҷикистон, инчунин санадҳои ҳуқуқии байналмилалие, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

Моддаи 3. Доираи амал ва мақсадҳои Қонуни мазкур

1. Қонуни мазкур амали аудити дохилиро дар ташкilotҳои бахши давлатӣ муқаррар менамояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

2. Мақсадҳои Қонуни мазкур инҳо мебошанд:

- муайян намудани принципҳои аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ;
- муқаррар намудани механизми татбиқи аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ.

Моддаи 4. Принципҳои ва меъёрҳои аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ

Фаъолияти аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, стандартҳои байналмилалӣ аудити дохилӣ амалӣ карда шуда, ба принципҳои ошкорбаёнӣ, қонуният, нисомнокӣ ва нақшавӣ асос меёбад. Аудиторҳои дохилӣ фаъолияти худро тибқи талаботи Кодекси одоби касбии аудиторҳо бо риояи принципҳои мустақилият ва безаразӣ, салоҳият ва касбияти воқеӣ, поквичдонӣ, масъулиятишиносӣ ва махфият амалӣ менамоянд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

Моддаи 5. Таъиноти асосии аудити дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ

Аудити дохилӣ ба *ташкилотҳои баҳши давлатӣ* дар иҷрои самаранок ва натиҷабароҳи вазифаҳои худ тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳҳои зерин мусоидат мекунад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- 1) Ошкор намудан ва баҳодихии таваккал дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ;
- 2) Баҳодихии мувофиқат ва самаранокӣ нисоми идоракунии молия ва назорат аз нуқтаи назари:
 - ҳаммонандкунӣ, баҳодихӣ ва идоракунии таваккал аз ҷониби роҳбарияти ташкилотҳои баҳши давлатӣ;
 - риоя намудани қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон, иҷрои ӯҳдадорӣҳои шартномавӣ ва ғайришартномавӣ;
 - боэътимод ва ҳамаҷаҳаф будани иттилоотӣ дорой аҳамияти иҷтимоӣ;
 - судмандӣ, самаранокӣ ва сарфакорӣ;
 - таъмини амнияти дороиҳо ва ҳуҷҷатҳо;
 - иҷрои вазифаҳо ва ноил шудан ба мақсадҳо.
- 3) *Таҳия* намудани тавсияҳо оид ба тақмили фаъолияти ташкилотҳои баҳши давлатӣ, инчунин анҷом додани мушоҳидаи иҷрои *мувофиқи онҳо* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

БОБИ 2. АУДИТОРҲОИ ДОХИЛИИ ТАШКИЛОТҲОИ БАҲШИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 6. Талабот оид ба таъин намудани аудитори дожили дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ

1. Ба вазифаи аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ шахрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон, ки дорой таҳсилоти олии иқтисодӣ ё ҳуқуқшиносӣ, на камтар аз се сол аз рӯи ихтисосаш собиқаи корӣ дошта, инчунин ҷавобгӯи дигар талаботи таҳассусии муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, таъин карда мешавад.

2. Мансаби холии аудитори дохилӣ дар ташкилотҳои баҳши давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ишғол карда мешавад.

Моддаи 7. Ҳуқуқ ва ӯҳдадорӣҳои аудиторҳои дохилии ташкилотҳои баҳши давлатӣ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. *Аудиторҳои дохилии ташкилотҳои баҳши давлатӣ* чунин ҳуқуқҳо *доранд* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- гирифтани ва санҷидани ҳамаи ҳуҷҷатҳои зарурӣ ва иттилоот, инчунин аз шахсони мансабдори тақсимкунандагонӣ асосӣ, тақсимкунандаҳо ва маблағгирандагонӣ *буҷетӣ* талаб кардани тавзеҳоти барои гузаронидани аудити дохилӣ зарур (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);
- гузаронидани санҷиши сохтор ва тарафҳои бо ташкилоти баҳши давлатӣ алоқаҳои берунадошта, ки маблағҳои давлатиро истифода ё ихтиёрдорӣ мекунад;

- изҳори мулоҳизаи мустақил оид ба фаъолият ва самаранокии идоракунии молиявӣ ва низоми назорати дохилӣ;

- дар ҳолати пешниҳод накардани ҳуҷжатҳои зарурӣ ва дигар иттилооти муҳиме, ки ба ташаккули мавқеи воқеии аудитор таъсир мерасонад, аз гузаронидани санҷиш ва ё изҳори мулоҳизаи худ дар *ҳисобот* худдорӣ намояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- амалӣ намудани ҳуқуқҳои дигаре, ки дар қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ гардидаанд.

2. Ҳангоми гузаронидани аудит, *аудиторҳои дохилии* ташкилотҳои бахши давлатӣ *ӯҳдадоранд* аст, ки муқаррароти қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон, меъёрҳои эътирофшудаи *байналмилалӣ* аудити дохилӣ ва талаботи Кодекси одоби касбии аудиторҳоро риоя намояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

3. Аз ҷониби аудиторҳои дохилӣ истифода гардидани ҳуқуқи худ бо мақсади расонидани зарар ба шахси дигар, инчунин суиистифода аз ин ҳуқуқҳо дар фаъолияти аудиторӣ манъ аст.

4. *Дар амалҳои худ аудиторҳои дохилӣ ӯҳдадоранд, ки мустақил, бегараз, салоҳиятнок ва покқивдон бошанд* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

5. Аудиторҳои дохилӣ вазифадоранд аз паҳннамоии иттилооти дар раванди фаъолияти касбӣ ба онҳо дастрасшуда, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонун иҷозат медиҳад, худдорӣ намоянд.

БОБИ 3. МАҚОМИ ВАКОЛАТДОРИ ДАВЛАТӢ ОИД БА АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Моддаи 8. Ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. *Мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ (минбаъд - мақоми ваколатдор) Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад. Ба ваколатҳои мақоми ваколатдор инҳо дохил мешаванд* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- сиёсати назорати молиявии дохилӣ ва аудити дохилиро дар ташкилотҳои бахши давлатӣ дар асоси меъёрҳои эътирофшудаи байнамилалии аудити дохилӣ ва қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳия ва татбиқ менамояд;

- барои гузаронидани аудит, мушоҳидаи идоракунии молиявӣ ва назорат фармон интишор мекунад, ки иҷрои он аз ҷониби ҳамаи ташкилотҳои бахши давлатӣ, ҳатмӣ мебошад;

- ҳар сол таҳқиқоти таҳлилии фаъолияти ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатиро анҷом медиҳад;

- ёрию машваратиро барои ҳамаи воҳидҳои сохторию аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ, вобаста ба дархосташон таъмин менамояд;

- ҳамоҳангсозии фаъолиятро оид ба омӯзонидан, додани сертификат, тақмили ихтисос ва бозомӯзии аудиторҳои дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ анҷом медиҳад;

- тартиб ва усулҳои ташкили санҷиши таҳассусӣ оид ба гирифтани сертификати «Аудитори дохилӣ дар *ташкилотҳои* бахши давлатӣ»-ро муқаррар менамояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- маҳзани маълумоти воҳидҳои сохторию аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ ва феҳристи аудиторонеро, ки бомуваффақият аз санҷиши таҳассусии аудиторҳои дохилӣ дар бахши давлатӣ гузаштаанд, пеш мебарад;

- *дар ташкилотҳои бахши давлатӣ, ки воҳиди сохторию аудити дохилӣ надоранд, аудити дохилиро мегузаронад* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- ваколатҳои дигареро, ки ҳилофи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон намебошанд, анҷом медиҳад.

2. Роҳбарони ташкилотҳои бахши давлатӣ *ӯҳдадоранд*, ки дастрасии аудиторони дохилии *мақоми ваколатдорро* ба ҳамаи ҳуҷжатҳо ва иттилооте, ки барои гузаронидани аудит, мушоҳидаи идоракунии молиявӣ ва назорат заруранд, таъмин намоянд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

Моддаи 9. Гузориши таҳлилии оид ба аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. Ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ ҳар сол, на дертар аз 1 апрел ба **мақоми ваколатдор** оид ба иҷрои нақшаи аудити соли гузашта гузориши таҳлиро пешниҳод мекунад, ки он бояд иттилооти зеринро дар бар гирад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- супориши **аудитори** иҷрошуда, ҳолатҳое, ки дар онҳо маҳдудкунии доираи супориши **аудиторӣ** ҷой доштанд ва сабабҳои эҳтимолии иҷро нашудани нақша (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- ҳулосаҳои асоси нисбат ба амали низоми Идоракунии молияви ва назорати бахши давлатӣ ва тавсияҳои оид ба такмил додани фаъолияти он;

- **ҳолатҳои ошкоршуда**и вайрон намудани қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- пешниҳодҳои оид ба рушди аудити дохилӣ.

2. Гузориши таҳлилии солона бояд аз ҷониби роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ тасдиқ карда шавад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

3. Мақомоти **ваколатдор** ҳар сол, на дертар аз 1 май фаъолияти ҳамаи воҳидҳои сохтори аудити дохилро барои соли гузашта ҷамъбаст намуда, ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузориши таҳлилӣ пешниҳод мекунад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

БОБИ 4. ВАЗИФАҲОИ РОҲБАРИ ТАШКИЛОТИ БАХШИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ АУДИТИ ДОХИЛӢ

(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Моддаи 10. Вазифаҳои роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад

1. Роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад, барои таъмини фаъолияти он тибқи меъёрҳои дар Қонуни мазкур муқарраргардида ва ба таври дахлдор иҷро намудани вазифаҳои худ нисбат ба аудити дохилӣ масъул мебошад.

2. Ба вазифаҳои роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ дорад, инҳо дохил мешаванд:

- тасдиқи нақшаи солона ва дарозмуддати санҷиши, инчунин нақшаи такмили ихтисоси кормандони воҳиди сохтори аудити дохилӣ;

- тасдиқи нақшаи амалиёти ҷорӣ оид ба иҷрои ҳатмӣ ва саривақтии тавсияҳои дар ҳисоботи аудит пешниҳодгардида;

- қабули қарор оид ба иҷрои ҳатмӣ ва саривақтии тавсияҳои пешниҳоднамудаи аудиторҳо;

- баррасии ҳисоботи таҳлилии солона оид ба гузаронидани аудити дохилӣ;

- пешниҳод намудани иттилоот ба мақомоти дахлдор оид ба қонунвайронкунииҳои ошкоршуда;

- таъмин намудани захираҳои дахлдори моддию техникӣ ва молиявӣ барои татбиқи нақшаи солона ва дарозмуддати аудит (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

Моддаи 11. Вазифаҳои роҳбари ташкилоти бахши давлатие, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ надорад

(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. Роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ надорад, барои андешидани тадбирҳои зарурӣ оид ба гузаронидани аудит аз тарафи **мақоми ваколатдор** масъул мебошад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

2. Корманди ваколатдори **мақоми ваколатдор** ҳангоми гузаронидани аудит амалҳои худро бо роҳбари ин ташкилот мувофиқд мекунад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

3. Ба вазифаҳои роҳбари ташкилоти бахши давлатие, ки воҳиди сохтори аудити дохилӣ надоранд, дохил мешаванд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354) :

- мусоидат намудан дар фароҳам овардани шароити зарури барои гузаронидани аудити дохилӣ;

- ба кормандони ваколатдори *мақоми ваколатдор* пешниҳод намудани иттилооти дархостшудае, ки барои гузаронидани аудит зарур аст (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**);
- иштирок намудан дар арзёбии таваккалҳо;
- тасдиқ намудани нақшаҳои амалиёти ва қабул намудани Қарорҳои дахлдор оид ба иҷрои зарурӣ ва саривақтии тавсияҳои, ки дар ҳисоботи аудиторӣ пешниҳод шудаанд.

БОБИ 5. ТАЪСИС ВА ФАЪОЛИЯТИ АУДИТИ ДОХИЛӢ ДАР ТАШКИЛОТҲОИ БАХШИ ДАВЛАТӢ

Моддаи 12. Таъсиси воҳиди сохтории аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ
(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. Ташкилотҳои бахши давлатие, ки бояд воҳиди сохтории аудити дохилӣ дошта бошанд, мувофиқи меъёрҳои зерин муайян карда мешаванд:

- ҳаҷми маблағгузорӣ аз бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон аз якуним миллион нишондиҳанда барои ҳисобҳо зиёд бошад;
- шумораи миёнаи кормандонашон дар соли тақвими зиёда аз 800 (ҳаштсад) нафар бошад.

2. Дар ташкилотҳои бахши давлатие, ки воҳиди сохтории аудити дохилӣ надоранд, аудити дохилӣ тибқи тартиби *муқаррарнамудаи онҳо* аз ҷониби *мақоми ваколатдор* гузаронида мешавад (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**).

(Қисми 3 хориҷ карда шуд бо ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Моддаи 13. Доираи амали аудити дохилӣ

1. Доираи амали аудити дохилӣ барои ҳар як ташкилоти бахши давлатӣ нисбати дигар ташкилот ва сохторҳои (барномаҳо ва лоиҳаҳо) маҳдуд карда мешавад, ки захираҳои онҳо аз ҷониби ташкилотҳои дахлдори бахши давлатӣ ё ташкилотҳои дигар назорат карда мешавад ва ҳудудҳои дорой воҳиди сохтории аудити дохилӣ буда, аз Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ мешаванд.

2. *Дар ташкилотҳои бахши давлатие, ки дар тобеияти мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ мебошанд ва пурра аз ҳисоби бучети маҳаллӣ маблағгузорӣ карда мешаванд, аудити дохилӣ аз ҷониби аудиторҳои дохилии мақомоти маҳаллии молия мувофиқи дастурҳои методи мақоми ваколатдор амалӣ карда мешавад* (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**).

3. Ба тақсимкунандагони асосии маблағҳои бучети зарур аст, ки хангоми банақшагирии фаъолияти воҳидҳои сохтории аудити дохилӣ риояи тобеияти байни ташкилотҳои гуногуни бахши давлатиро ба инобат гиранд ва ба такроршавии функцияҳои назоратии онҳо бо мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ роҳ надиҳанд.

4. Санҷишҳои сохтор ва тарафҳои беруна нисбат ба ташкилоти бахши давлатӣ, ки маблағҳои *бучетиро* мегирад, ё ихтиёрдорӣ мекунад, аз рӯи зарурат, баъди тасдиқи сардори воҳиди сохтории аудити дохилӣ ва роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, инчунин дар асоси мувофиқа бо роҳбарияти ин сохтор ва тарафҳо, гузаронида мешаванд (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**).

5. Сохтор ва тарафҳои, ки дар қисми 4 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, бояд ба фаъолияти ташкилоти бахши давлатӣ алоқаманд бошанд ё ба сифати тақсимкунандаи асосии *маблағҳои бучетӣ* баромад намоянд ё тақсимкунандаи маблағҳои барномаҳои байналмилалӣ ва фондҳои бошанд, ки дар доираи кӯмаки расмӣ расонида мешаванд (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**).

Моддаи 14. Воҳиди сохтории аудити дохилӣ

1. Воҳиди сохтории аудити дохилӣ ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ ҳисоботдиҳанда ва нисбат ба дигар сохторҳои тобеи тақсимкунандаи асосии *маблағҳои бучетӣ* дар банақшагирии кори худ, иҷрои аудити дохилӣ ва таҳияи *ҳисоботҳои* аудиторӣ мустақил мебошад (**ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354**).

2. Воҳиди сохтори аудити дохилӣ оид ба ташкил ва дастгирии низоми назорати дохилии ташкилотҳои бахши давлатӣ ёрии машваратӣ расонида, нақшаҳои солона ва дарозмуддати фаъолияти худро бо назардошти нақшаи таълими касбии аудиторҳои дохилӣ таҳия менамояд.

Моддаи 15. Ҷӯдадорихои асосии воҳиди сохтори аудити дохилӣ

Воҳиди сохтори аудити дохилӣ чунин ҷӯдадорихо дорад:

- дар асоси баҳодиҳии таваккал нақшаҳои солона ва дарозмуддати гузаронидани аудити дохилиро омода мекунад;
- оид ба мушоҳидаи иҷрои нақшаи солона ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ ҳар семоҳа ҳисобот пешниҳод мекунад;
- оид ба кори иҷрогардида ҳар сол ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ ҳисобот пешниҳод менамояд;
- баҳодиҳии самаранокии низоми назорати дохилӣ ва мувофиқати онро бо мақсадҳои ташкилоти бахши давлатӣ анҷом медиҳад;
- баҳодиҳии воқеият ва дурустии иттилооти муҳими иҷтимоиро анҷом медиҳад;
- ба мувофиқати фаъолияти сохторҳои таркибии ташкилоти бахши давлатӣ бо муқаррароти қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон баҳо медиҳад;
- самаранокии фаъолияти ташкилоти бахши давлатиро оид ба истифодаи маблағҳо, басандагии назорати истифодабарии онҳо ва роҳ надодан ба талафот баҳо медиҳад;
- пешниҳоди гузоришро оид ба натиҷаҳои аудит таъмин менамояд;
- тавсияҳои заруриро барои беҳтар намудани фаъолияти ташкилоти бахши давлатӣ ва сохторҳои дохилихоҷагии он пешниҳод менамояд;
- кори аудиторҳои дохилии ташкилотҳои тобеъро ҳамоҳанг месозад ва ба онҳо ёрии методӣ ва машваратӣ мерасонад;
- паҳн накардани иттилоотро, ки ба сирри давлатӣ ё ба дигар сирри бо Қонун ҳифзшаванда тааллуқ дорад, таъмин менамояд;
- дигар ҷӯдадорихоеро, ки аз санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бармеоянд, иҷро менамояд.

Моддаи 16. Ҷӯдадорихои вазифавии сардори воҳиди сохтори аудити дохилӣ (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Сардори воҳиди сохтори аудити дохилӣ чунин ҷӯдадорихои вазифавӣ дорад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- нақшаи солона ва дарозмуддати аудитро омода менамояд;
- кори воҳиди сохтори аудити дохилиро барои иҷрои вазифаҳои ба зиммаи он гузошташуда ташкил менамояд;
- мувофиқи меъёрҳо ва методологияи аудити дохилӣ расмиёти аудити дохилиро муайян мекунад;
- мушоҳидаи сифати аудити дохилиро таъмин менамояд;
- ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ оид ба фаъолияти яқсола, аз ҷумла баҳодиҳӣ ба низоми назорати дохилӣ ҳисобот пешниҳод мекунад;
- оид ба ҳама гуна омилҳои ошкоршудаи фаъолияти ғайриқонунӣ ба роҳбари ташкилоти бахши давлати иттилоот пешниҳод мекунад;
- барои иҷрои ҳар як *супоритии аудиторӣ* мақсад, дойра, давомнокӣ, техника ва захираҳои аудитиро муайян мекунад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);
- ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ барои таъин намудани коршиноси таҳсилот ва малакаи махсус доштаро барои гузаронидани аудити дохилӣ пешниҳод менамояд;
- оид ба ҳамаи масъалаҳои аудит ба роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ гузориш пешниҳод менамояд;
- ваколатҳои дигари бо қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбинишударо иҷро менамояд.

Моддаи 17. Методологияи аудити дохилӣ

Ҳангоми гузаронидани санчиши аудити кормандони воҳиди сохтори аудити дохилӣ шахси масъулро, ки фаъолияти онро мавриди санчиш қарор додаанд, хабардор менамоянд ва ба у имконияти муҳокимаи яққояро дар вақти зерин муҳайё менамоянд:

- то оғози фаъолияти аудитории дахлдор - дар бораи мақсад ва доираи супориши банақшагирифтаи *аудиторӣ* (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354);

- баъди анҷоми аудит - хулоса ва тавсияҳои пешниҳодшуда ва дар мавриди муносиб додани шарҳу эзоҳ.

Моддаи 18. Бархӯрди манфиатҳо

1. Аудитори дохилӣ набояд ба бархӯрди манфиатҳо роҳ диҳад. Ба корманди воҳиди сохтори аудити дохилӣ гузаронидани аудит дар ҳолатҳои зерин манъ аст:

- агар дар он қисми объекте, ки аудит гузаронида мешавад, манфиатҳои шахсӣ ва ё амволии ӯ чой дошта бошанд;

- дар давраи гузаронидан ё дувоздаҳ моҳи охир дар қисми объекте, ки аудити дохилӣ гузаронида мешавад, ба сифати корманд ё корфармо фаъолият карда бошад;

- дар ҳолати мавҷудияти дигар ҳолатҳое, ки ба воқеъ ва ҳолис будани *аудиторҳои* дохилӣ, ки аз меъёрҳои эътирофнамудаи аудити дохилӣ бармеоянд, таъсир расонад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

2. Дар ҳолати ба вучуд омадани бархӯрди манфиатҳо корманди воҳиди сохтори аудити дохилӣ бояд роҳбари ташкилоти бахши давлатиро огоҳ намояд ё дар ҳолати ба бархӯрди манфиатҳо ҳамроҳ будани роҳбари ин ташкилот аз ин хусус роҳбари тақсимкунандаи асосии маблағҳои бучетино хабардор намояд.

Моддаи 19. Махфияти фаъолияти аудиторҳои дохилӣ

(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

1. Аудиторҳои дохилӣ бояд талаботи паҳн накардани иттилоотро, ки ба онҳо ҳангоми иҷрои ӯҳдадориҳо дастрас шудааст, ғайр аз ҳолатҳое, ки қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, риоя намоянд.

2. Тибқи тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон маводи санчиши хазинадорӣ махфӣ мебошад. Ба дигар шахс додани ҳуҷҷатҳои дахлдор танҳо бо иҷозати хаттии роҳбари ташкилоти бахши давлатӣ, гирифтани он бошад, тибқи қонунгузориҳои мурофиавии Ҷумҳурии Тоҷикистон сурат мегирад.

Моддаи 20. Мустақилияти аудити дохилӣ дар ташкилотҳои бахши давлатӣ

(ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354)

Сардори воҳиди сохтори аудити дохилӣ ва ҳамаи аудиторон ба истиснои воҳиди сохтори аудити дохилии *мақоми ваколатдор* набояд (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354):

- дорой ваколатҳои иҷроия ё идоракунии, вазифаҳо ё ӯҳдадориҳо бошанд ба ғайр аз онҳое, ки ба идоракунии вазифаҳои аудити дохилӣ марбутанд;

- набояд дар фаъолияти ҳаррӯзаи ташкилоти бахши давлатӣ иштирок намоянд.

Моддаи 21. Гузориши аудитӣ

1. Гузориши аудитӣ - ҳуҷҷати расмии аудити дохилӣ мебошад, ки аз иттилоот оид ба доираи фарогири ва мақсадҳои *супориши аудиторӣ* иборат буда, аз ҷумла хулосаҳои воқеъ ва пешниҳодҳои аудиторро дар бар мегирад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

2. Баъди анҷом додани санчиш *аудиторҳои* дохилӣ ё роҳбари гурӯҳи аудиторони дохилӣ *ӯҳдадоранд* дар давоми даҳ рӯз ду нусхаи *ҳисоботи* хаттиро тайёр *намоянд*, ки як нусхаи он ба роҳбари ташкилоти бахши давлатии санчидашуда супорида мешавад ва нусхаи дигараш, дар воҳиди сохтори аудити дохилии нигоҳ дошта мешавад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

3. Шакл, мазмун ва тартиби пешниҳод намудани *ҳисоботи* аудитӣ дар дастурҳои методии *мақоми ваколатдор* муайян карда мешавад (ҚҶТ аз 23.07.16 с., №1354).

БОБИ 6. МУҚАРРАРОТИ ХОТИМАВӢ

Моддаи 22. Ҷавобгарӣ барои риоя накарданн Қонуни мазкур

Шахсони воқеи ва ҳуқуқие, ки муқаррароти қонуни мазкурро риоя намекунанд, тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгари касида мешаванд.

Моддаи 23. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

**Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Эмомали Раҳмон

ш. Душанбе, 21 июли соли 2010
№ 631